

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1992 m. balandžio mėn. 4 d. / April 4, 1992

Nr. 67 (14)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Britų teatralai Rumunijos „Beprotiškame miške“

Kalbant apie Rytų ir Vakarų Europą, prisimena graikų mitas apie dvi persikrėtusius kūno dalis, kurios tebeieškina vieną kitą atrasti ir vėl susijungti... Vienas naujausių tokių bandymų yra spektaklis apie Rumuniją, pavadintas „Beprotišku mišku“ ir šiuo metu keliaujantis po Amerikos ir Anglijos scenas. 1989 metų gruodžio mėnesį, vos trims mėnesiams praėjus po diktatoriaus Ceaușecu žlugimo, anglų dramaturgė Caryl Churchill, režisierius Mark Wing-Davey ir dešimt jo vaidybos klasės studentų nuvyko į Rumuniją. Ten jie apklausinėjo revoliucinių įvykių liudininkus, ypač jaunimą, ir mėgino „išsiurbti“ šalies atmosferą. Po poros savaitių sugrįžę į Angliją, jie ėmė improvizuoti, kurti pjesę ir spektaklį. Taip gimė kol kas ambicingiausias Vakarų Europos teatro bandymas suteikti formą ir prasmę fantastiškiems pasikeitimams Rytų Europoje.

Kai kurie Vakarų teatro kritikai, išgirdę apie tą porą savaitų „apsiėmimą“ Rumunijoje, laukė katastrofiškų pasekmių. Pažvelkime, kaip anglų kolektyvui pavyko šis užmojis.

Pjesės tekstas, kaip ir panašūs tokių kolektyvinių pastangų vaisiai, tėra standartinė mišrainė. Rumunijos „visuomenė“ pjesėje atstovaujama dvi šeimos – viena darbininkų, kita inteligenčių. Pirmame veiksmo išvystame beveik nieko nekalbama, nes kiekvieną jų mostą ir žodį registruoja visagalis saugumo akys ir ausys; kai jie kartkarčiais prabyla, jų dialogas mišlingas ir nenuoširdus. Antrame veiksmo išvystame „gyvą laikraštį“ – aktoriai tiesiai, „žurnalistškai“ pasakoja apie savo pergyvenimus revoliucijos metu. Trečiame veiksmo, vestuvių scenoje, veikėjai išreikia visą savo pergyvenimų pyktį ir neviltį. Iš triukšmingos kakofonijos išsiskiria pavieniai šūkliai, kaip, pvz., „šiai šaliai reikia stipraus vado!“

Caryl Churchill, viena originaliausių vidurinės kartos anglų scenos autorių, savaip tęsia Bertolt Brecht'o „epinio teatro“ tradiciją. Nepaisant jos trumpos viešnagės, Rumunijoje ji spėjo pajusti didžiulę fantastikos bei iracionalumo dimensiją rumunų kultūroje: tikroviški epizodai jos pjesėje pinasi su siurrealistinė-

mis vinjetėmis. Scenoje pasirodo dabita vampyras ir arkangelas Gabrielius (kurį rumunų fašistai ne bei antisemitinė „Geležinė gvardija“ buvo pasirinkusi savo globėju – be jo sutikimo!) kitoje scenoje moteris šnekučiuojasi su savo mirusia senele, o nuogas vyras vaizduoja kalbantį šunį.

Reikia pripažinti, kad skeptikų kritikų būgštavimai buvo nepagrįsti. Anglų kolektyvas per labai trumpą laiką sugebėjo daug ką išvelgti ir šandieninėje, ir „amžinojoje“ Rumunijoje. „Kieno tai darbas?“ – be perstojo klausinėja po sceną bėgiojantis pamišėlis. „Ar tai buvo revoliucija, ar pučas?“ – klausia kitas veikėjas, pastebėjęs, kad Iliescu vyriausybės šūkliai nedaug skiriasi nuo čiaušekinių. Rumunijos istorija, atrodo, rutuliuojasi už proto ir logikos ribų.

Iš Brecht'o pjesės autorė pavelkė ir marksistinę istorijos bei visuomenės sampratą. „Beprotiškame miške“ nėra asmenų, o tik-tai visuomeninių klasių ir pajėgų atstovai (kareiviai, studentai, „buržuazija“, darbininkai, ir t.t.). Savo ankstesnėse pjesėse Didžiosios Britanijos temomis, Churchill iliustravo jai absoliučiai aiškias istorines tiesas – dėl savo šalies bėdų ji kaltino „baisiusius dvynius“, imperializmą ir kapitalizmą. Tokio visuomeninio, politinio matavimo nėra jos vaidinime apie Rumuniją. Jos įsitikinimai neleidžia jai kritiškai pažvelgti į marksizmo-leninizmo vaidmenį Rumunijos agonijoje, kurią ji aiškina miglotomis istorinėmis aplinkybėmis, kultūriniais stereotipais, ir parankiomis „chaoso“ bei „anarchijos“ sąvokomis. Britanija ir visas Vakarų pasaulis jai yra lengvai išaiškinama „kapitalizmo erdvė“. Rumunija visai kitas pasaulis – kažkoks Balkanų košmaras, iš kurio bergždžiai mėgina pabusti jos keisti, egzotiški gyventojai.

„Beprotišku mišku“ rumunai kadaise vadino vietą, kur šandien stovi Bukarešto miestas. Jų įsitikinimu, į tą mišką niekad nesugebėjo įžengti svetimšaliai, nežinantys jo slaptų takų. Caryl Churchill ir jos kolektyvas į mišką įžengia – ir tai nemažas pasiekimas – bet nesugeba prasisiversti į jo šerdį.

JP

Juozas Rimkevičius ir Mokslo ir kūrybos simpoziumai

JUOZAS MEŠKAUSKAS

Juozas Rimkevičius gimė 1910 m. spalio mėn. 22 d. Panevėžyje. Pradžios mokslą ir gimnaziją baigė taip pat Panevėžyje. Technikos mokslus baigė 1934 metais ir Karo mokyklos aštuonioliktą laidą 1936 metais. Baigęs Karo mokyklą, tarnavo technikos dalinyse ir Kariuomenės štabe Kaune.

Sakoma, kad žmoguje egzistuoja du priešingi principai arba gal geriau impulsai: savisaugos, kuomet ieškoma lyg ir olos, kurioje norima pasislėpti, ir veržimosi impulsas, kuomet veržiamasi atviroje audroje pirmyn. Nežinau, ar Rimkevičiui, baigus technikos mokslus, stojimas į Karo mokyklą buvo olos ieškojimas ar atviros audringos erdvės savo veiklai. Aiškiai matome, kad abi mokyklos suformavo jo universalią dvasią, įskiepijo jam tiesos ieškojimą, jos pažinimą ir jai respektą. Abi mokyklas jis savo gyvenime gražiai panaudojo.

Kaip ir mums visiems, Juozui Rimkevičiui teko pergyventi daug krizių karo metais ir 1950 m. atvykus į JAV. Čia būdamas, dirbo Rand McNally bendrovėje ir vėliau Illinois Central geležinkelio bendrovėje ėjo inžinieriaus pareigas.

Kai kurie psichologai, pedagogai ir filosofai yra pastebėję, kad tam tikri istorijos laikotarpiai lyg ir skirti jaunuomenei, o kiti senesniems, subrendusiems. Pirmieji dažniausiai pasižymi krizėmis, o antrieji stabilumu. Istorijoje Graikija protegavo ir garbino jaunesnius, kai tuo tarpu Roma adoravo subrendusius. Juozas Rimkevičius pergyveno abu istorijos laikotarpius, įeigė juos galima tokiomis vadinti.

Juozas Rimkevičius priklausė Amerikos Lietuvių Bendruomenėi, BALFui, Lietuvių fondui, Amerikos Lietuvių inžinierių-architektų sąjungai. Jis yra *Technikos žodžio* bendradarbis ir yra vienas iš entuziastiškiausių Mokslo ir kūrybos simpoziumų organizatorių.

Aktyvumą ir darbą vieni laiko džiaugsmo ar pasitenkinimo jausmu, kiti tai laiko misijos ar pareigos veiksmu. Juozas Rimkevičius visus savo darbus turbūt laikė džiaugsmo bei pasitenkinimo, tai pat misijos bei pareigos veiksmu. Savo kelionėje jis praėjo didelių žemės plotus, didelius miestus, matė ir pergyveno įvairius fizinius, kultūrinius ir dvasinius įvykius. Vienose vietose jis pažino erdvės, kitose laiko ir trečioje dvasinės dimensijos. Kitaip tariant, vienose vietose jis pažino geografiją, kitose – istoriją ir trečioje – pats save.

Mūsų visuomeninių ir kultūrinių organizacijų narių tarpe kilo mokslinių simpoziumų reikalas. Simpoziumams ruošti priešasčių buvo daug, bet svarbiausios jų buvo gal šios:

1. Buvo pastebėta ir atkreiptas dėmesys, kad nemažas lietuvių skaičius dirba universitetuose, mokslo bei tyrimų institutuose ar laboratorijose, ir lietuvių tautiečių procentas, dirbančių tose institucijose, prašoka kitų mažumų procentą. Tuo buvo pasidžiaugta, bet pasigesta tarp tų žmonių kontakto.

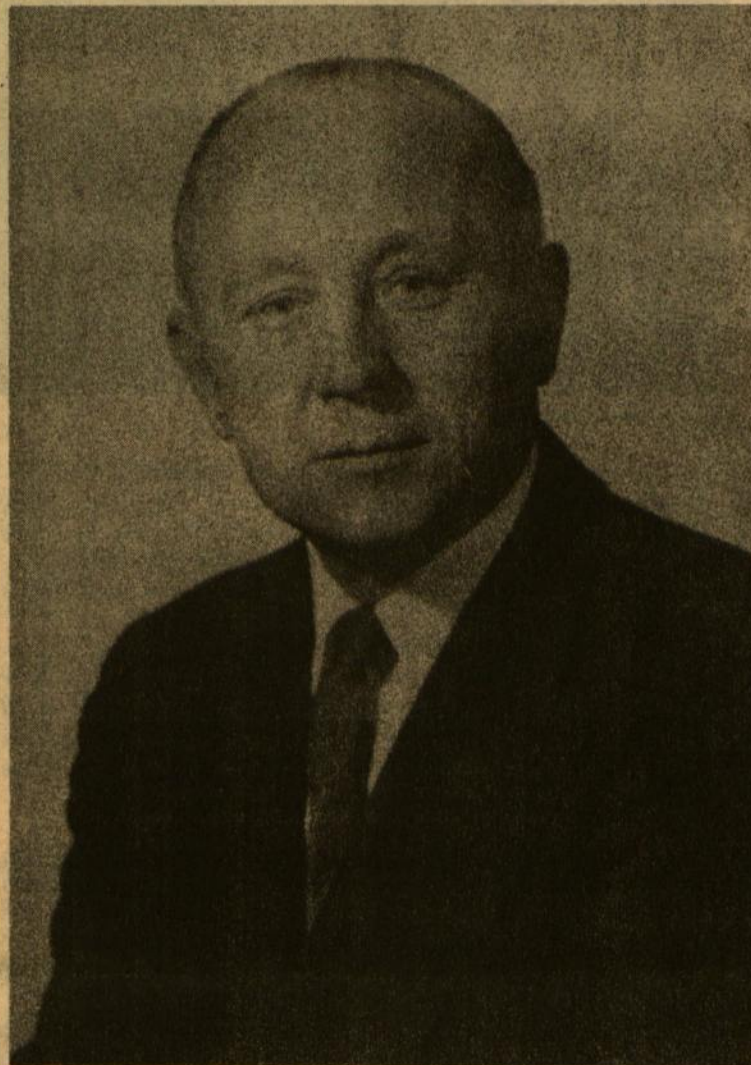
2. Tuo metu Lietuvos mokslininkams ir dirbantiems mokslo srityje ir išeivijos mokslininkams ir mokslo mėgėjams palaikyti kokį nors ryšį ar bendradarbiavimą buvo neįmanoma. Simpoziumų temos, darbai ir jų santraukos vienu ar kitu būdu galėjo pasiekti Lietuvą, ir šitai buvo palaikomas šio toks ryšys.

3. Buvo matoma, kad šio dvi-dešimtojo amžiaus istoriją rašyti ir ją pažinti yra neįmanoma. Ji knygoje nerandama. Šiandien mokslinė panorama yra beveidė. Atradimų autoriai dažniausiai yra anoniminiai. Monumentalius pastatai be architektų pavardžių. Įvairiuose tyrinėjimuose dažniausiai dirba žmonių-mokslininkų ar mokslų darbininkų grupės. Šitose mokslinių darbų grupėse svarbiausia yra darbų gairės, sukonstruoti instrumentai ar mašinos, atrastinos medžiagos ar chemikalai, bendros idėjos, o ne žmonės-atradėjai, nors be žmonių nėra gairių ir idėjų. Tik karts nuo karto išryškėja veidas ar pavardė iš grupės dirbančių ir pasižventusių mokslui žmonių. Šiandien mokslą pažįstame ir jį žiūrime kai ir labai gražiai išsiuvinėto chalato išvirkščią pusę, kur galime matyti tik gražius, padrikus siūlus ir mazgus, o tikroji pusė mums nematoma dėl labai daugelio priežasčių.

Dėl čia minėtų ir dar daugelio kitų priežasčių bei pasikeitimų mums ir aplink mus ir buvo pradėti moksliniai simpoziumai. Juos pradėjo organizuoti Lietuvių inžinierių-architektų sąjunga ir atskiri asmenys. Vėliau į tą darbą įsijungė Lituanistikos institutas, Amerikos Lietuvių Bendruomenė, Pasaulio Lietuvių gydytojų sąjunga ir pavieniai asmenys.

Juozas Rimkevičius, būdamas Lietuvių inžinierių-architektų sąjungos nariu, tuojau pat įsijungė į simpoziumų organizavimą ir visą laiką buvo vienas iš entuziastiškiausių jų organizatorių ir vykdytojų. 1793.XI.21-25 dienomis buvo antrasis simpoziumas. Šito simpoziumo jis buvo organizacinio komiteto narys. Trečiojo simpoziumo, kuris įvyko 1977.XI.24-27 d., jis buvo organizacinio komiteto vicepirmininkas. Ketvirtą simpoziumą, kuris įvyko 1985.XI.27-XII.1 d., jis buvo Tarybos pirmininkas.

Juozas Rimkevičius yra kuklus savo darbuose. Jam nereikėjo reklamos ar pompos. Jo darbams nereikėjo saulės, jam užteko lemos ar žvakės šviesos. Liepsna – jos šiluma ir šviesa turbūt

Juozas Rimkevičius

mokslininko ir mokslo mėgėjo yra dvasinis simbolis. Heraklitui iš Efeso šviesa buvo keitimasis, o keitimasis pasaulyje yra amžinas – *panta rhei*.

Inžinieriaus Juozo Rimkevičiaus vertė lietuviškam mokslui yra ta, kad jis sugebėjo lietuviškoje išeivijoje sutelkti įvairių sričių mokslininkus ir mokslo mėgėjus, taip pat ir menininkus simpoziumams, kurie buvo organizuojami kas ketvirtį metų. Simpoziumai kaip tik norėjo ir nori atidaryti duris menui, mokslui ir tiesai. Nori ir lietuvių tautai tas duris laikyti atviras.

Juozas Rimkevičius yra mechanikos inžinierius. Bet jo klasikinių pažiūrų ir paties pasaulėžiūros platumą bei gilumą nusako jo paskaitos tema „Technologas - kūrėjas“ – atspausdinta žurnale *Technikos žodis*, 1971

m. Nr. 4 – kurioje jis sako: „Daugelis mano, kad technologo, mokslininko darbas yra vien išmokyti faktų sugrupavimas, prietaikymas žinomų metodų, skyčių supilstymas atitinkama proporcija, jų šildymas bei šaldymas. Niekto negali būti labiau klaidinančio, kaip toks tvirtinimas ir įsivaizdavimas. Mokslininkui technologui vaizduotė tiek pat reikalinga kaip ir rašytojui, menininkui ir muzikui. Be vaizduotės jis liks tik gamtinio reiškinio registruotojas“. Toliau toje pačioje savo paskaitoje jis sako: „Mokslas ir menas yra ryškiausi, būdingiausi ir iškilniausi paminklai, kurie liudija žmogaus vertę ir didybę. Menas išryškina žmogaus žibėjimą, mokslas priartina jį prie visatos sąrangos“.

Tuose Juozo Rimkevičiaus pasisakymuose matome, kodėl i

simpoziumus buvo sutelkti įvairiausių krypčių bei sričių menininkai ir mokslininkai, ir su visais jis rado bendrą kalbą. Vienas rūpestis visada buvo jo galvoje, kad tai nepasibaigtų tik atsitiktiniais susitikimais. Jam, be abejo, buvo ir yra žinoma, kad menininkai kaip Boticelli, Cervantes ar Beethoven patys savyje yra ciklai ir jiems nereikalinga pirmūnų. Būdami savyje ciklais, jie nepaliko mokyklos. Menininkų simfonijos, statulos ar piešiniai yra nemirtingi. Kai tuo tarpu mokslininkų, mokslo mėgėjų ar jo populiariatorių paskaitos, straipsniai, knygos nuolat gali būti papildytos naujais tyrimais, naujais darbais, naujomis statistikomis. Simpoziumų taip pat yra ir šitas uždavinys.

Genijus mene yra sukilėlis, kuris sukuria savo pasaulį tam tikrose sąlygose. Moksle genijus yra asmuo, kuris savo intuityvia prisideda kuo nors nauju prie jau esančio. Tai, be abejo, Rimkevičiui būtinoma ir jis siekė simpoziumų su nuolatine organizacijos, mokslo ir meno organizacijos. O to jam nepavyko įkūnyti. Tačiau simpoziumai vis dėlto įgijo tam tikrą ritmiką. Jo siektas tikslas supažindinti ir sujungti pasaulyje pasklidusius lietuvių mokslininkus ir mokslo mėgėjus su Lietuvos mokslininkais ir mokslo mėgėjais jau yra įvykęs. 1989 metais Čikagoje ruošiamame simpoziume dalyvavo ir Lietuvos mokslininkai, o 1991 metų pavasary ruošiamame simpoziume Vilniuje dalyvavo mokslininkai, gyvenę už Lietuvos ribų.

Kaip Marco Polo buvo ne tik pirklis princas, popiežiaus pasiuntinys, kinų miesto gubernatorius, bet buvo ir pirmas keliautojas ir rašytojas, pirmas užmezgęs ryšį tarp Rytų ir Vakarų, taip ir Juozas Rimkevičius padarė ryšį, mokslinį ryšį, tarp mūsų Tėvynės ir Naujojo Pasaulio, jis integravo geografiją ir istoriją. Jo ryšys dabar aiškiai jaučiamas. Ir gal jis dar stiprės, ko ir Rimkevičius labai norėjo.

Lietuvis turi dvi svarbias savybes: išlaikyti savo autentiškumą ir sunkiuose mo-

(Nukelta į 2 psl.)

1977 metų Mokslo ir kūrybos simpoziumo Chicago'je rengėjai: (sėdi) dr. Mindaugas Vygantas, dr. Rimvydas Šilbajoris, dr. Janina Reklaitienė, dr. Kazys Ambrozaitis, (stovi) dr. Jonas Puzinas, Antanas Juodvalkis, Vilhelmina

Lapinė, Alina Lipkeienė, Stasys Jokubauskas, Pranė Masilionienė, Kazys Barzdukas, Marija Remienė, Juozas Rimkevičius ir dr. Gediminas Balukas.

A. Plaušiničio nuotrauka

Šiame numeryje:

Rumunija anglų teatre • Juozas Rimkevičius ir Mokslo ir kūrybos simpoziumai • Pokalbis su Vladimiru Jarmolenka • Vytautės Žilinskaitės rinktinė • Jadvygos Paukštienės menas • Danguolės Sadūnaitės eilėraštis • Faustas Strolia ir Lietuvos vyčių choras religiniame koncerte • Dainininkės Asta Krikščiūnaitė ir Aldona Vilčinskaitė

Kalbamės su Lietuvos parlamentaru Vladimiru Jarmolenka

— Turbūt labiausiai norėtusi duoti mūsų skaitytojams progą patirti Jūsų pažūrą ir tautinių mažumų padėtį ir Jūsų paties patirtį. Nepriklausomoje Lietuvoje, nes ne tik Jūs pats esate rusų tautybės, bet taip pat ir berods vadovaujate Parlamento sudarytai komisijai tautinių mažumų reikalams. Tačiau gal prieš tai Jums būtų smagiau pasikalbėti kitomis temomis, liečiančiomis dabartinį gyvenimą Lietuvoje?

— Nežinau, man atrodo, kad aš visą dieną kalbu kaip koks nors pranašas. Man atrodo, kad Jūs jau galite susidaryti vaizdą, kokios temos man svarbios. Aš Jums vakar pasakiau, kad temas, kurios jus domina, aš pabandyčiau suformuluoti, nes man irgi rūpi, aš nežinau sprendimo. Gal mes ką nors kartu surasime — jūs ką nors pasakysite, aš ką nors. Man irgi nauda. Aš trupučiuką gailiuos, kad jūs tylit.

— Vakar mes pradėjome nuo Lietuvos mažumų padėties. Kaip Jūs žiūrite į dabartinę mažumų padėtį?

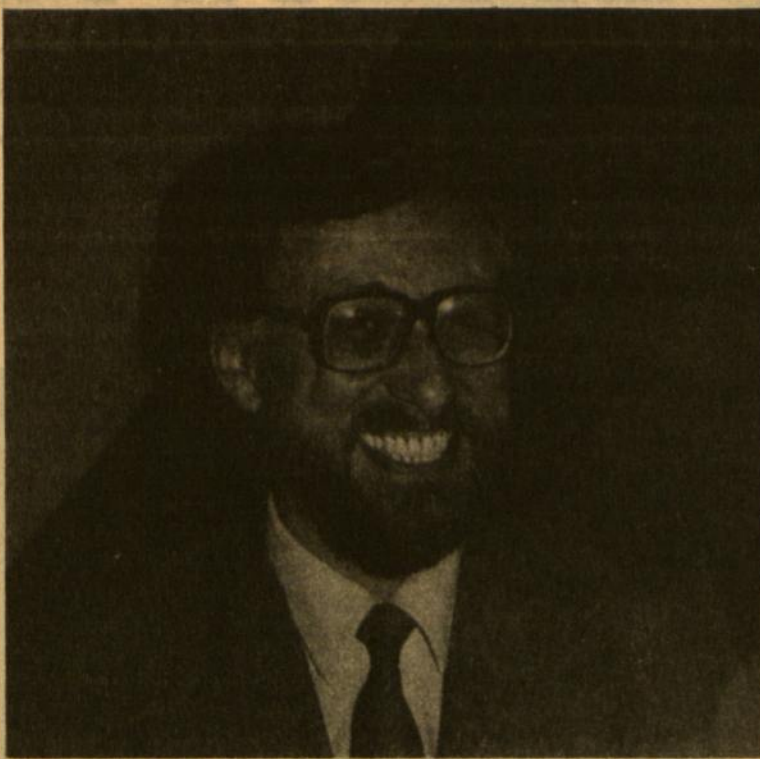
— Čia irgi toks klausimas ne labai konkretus. Aš sakysčiau, taip ... Aš pailustručiau tokiu tipišku inkliūzu Lietuvoje — tai yra Sniečkaus miestas. Man kaip rusui kuo geriausia būtų kalbėti gal apie rusų problemas Lietuvoje. Tokie nacionaliniai santykiai: jei rusas pradės mokyti lietuvius kaip ten reikia elgtis su kitom tautom — tai nebūtų labai gerai. Lygiai taip pat nelabai mėgstu, kada mane moko, kaip man reikia gyventi, kaip rusui. Čia tokie labai jautrūs dalykai, žinot. Tai aš galbūt apie rusus tada kalbėsiu.

— Arba, kad nebūtų visiškai toks bendras klausimas: kai mes išgirstame „mažumas Lietuvoje“, mes išsineiname iš to konteksto, kad šiuo laikui, nors visais laikais, bet šiuo laikui, per pastaruosius pora mėnesių, Amerikos spaudoje labai plačiai buvo traktuojama, lyg mažumų situacija Lietuvoje grąsina demokratinei santvarkai ir reiščia, kad labai yra skriaudžiama, labai jų ateitis netikra. Konkretiai: lenkai Šalčininkuose.

— Lenkai ir žydai. Bet čia labai komplikota. Žydai ne dėl dabartinės žydų padėties.

— Žydai dėl holokausto. Mūsų toks patiens konkretus klausimas: kaip mes turime reaguoti į šituos kreivus Lietuvos dabartinės padėties (ir teisinės, ir konkretios gyvenimiškos) šitą piešiamą vaizdą, kuris aiškiai yra tendencingas. Ką gali spręsti iš to paties žurnalizmo, kadangi jis jau su ta prielaida, kad Lietuvoje yra engiami nelietuviai.

— Nu nuostabu: Jūs pati suformulavot, kaip jūs turite reaguoti. Aš lygiai taip pat reaguojau. Ir aš žinau, kad jie be abejo ruošia tą medžiagą. Yra pakankamai jų jėgų, kurios būtent iš to mintą, Aš domėjausi politinė analize tokių reiškinių. Kada ir kaip staiga per „mass media“ ar tą presą išmetamas vienas ar kitas teiginys koks nors staiga netikėtai tiems, kurie ne visai stebi tą procesą. Sakysim, žydijos klausimas. Jeigu dar griežčiau problema — žydšaudžiai, arba problema lietuvių kaltės, problema tų žmonių, kurie, ko gero, gal gyvena ir čia, problemą kaip jie bus, koks juridinis aspektas. Mes sakėm ir dar sykį pasakom, ir oficialiai visuose lygiuose visą laiką. Vagnerius kalbėjo ne vieną sykį ir Paneriuose per paminklo atidengimą, kad jokių būdu nusikaltimas prieš žmoniją, genocido nusikaltimai, negali būti traktuojami

Vladimiras Jarmolenka

Protas, širdis, dvasia. Tai ne vien žodžiai, nusakantys neišardomą asmenybės vienybę. Tai — kelias į Laisvę. Per blaivų protą, per gryną sąžinę ir širdį — į dvasios laisvę. Tik tapęs asmenybe žmogus yra laisvas. Ir tik laisvi žmonės sukurs laisvą Lietuvą, iš beveidės gyventojų masės tapdami jos piliečiais, atsakingais už savo valstybę.

Visa gremėzdiška, slogi totalitarinė sistema paremta visuotiniu melu ir mintą jo syvais. Prievara ir melas — jos kūnas ir kraujas. Tai todėl imperija taip gina melą ir bijosi tiesos. Ir todėl tiesa yra mūsų ginklas. O mūsų priešas yra baimė. Ją įveikę, jau esame laisvi. Lietuva jau laisva mūsų širdyse. Kada šis siekis išsikūnys — priklausys nuo mūsų ryžto.

Sąjūdžio kandidato į Lietuvos Respublikos Aukščiausiąją Tarybą 1991 metų vasario 9-osios dienos rinkimuose Vladimiro Jarmolenkos žodžiai.

Vladimiras Jarmolenka gimė 1948 m. gegužės 15 d. Astrachanėje, tarnautojų šeimoje. 1966 m. baigė Kauno 10-ąją vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno medicinos instituto biofizikos skyrių, kurį baigė 1972 m. Nuo 1971 m. dirbo Visasąjunginio sviesto ir sūrių pramonės MTI Lietuvos filiale. 1977–1980 m. mokėsi tikslinėje stacionarinėje aspirantūroje TSRS Mokslų Akademijos Biologinės fizikos institute. 1981 m. apgynė biologijos mokslų kandidatų disertaciją. Grįžęs iš aspirantūros, tęsė darbą VSSPMTI, buvo biochemijos laboratorijos vedėjas. 1983 m. perėjo dirbti į Kauno medicinos instituto CMTL fizikinių-cheminių tyrimų laboratoriją jos vedėju. Nuo 1986 m. — KMI biologinės ir bioorganinės chemijos katedros vyresnysis dėstyto-

kaip paprasti kriminaliniai kokie nusikaltėliai, čia yra žymiai aukštesnio masto. Tai yra tarptautinė teisė, tai yra įprastas jau dalykas. Taip yra visame pasaulyje, taip yra ir Amerikoje. Galiau suprasti, kad yra žmonės, kurie nemėgsta, nekenčia, kad ir pas jus, sakysim, žydų ir negrų. Čia yra visuotinės neapykantos, dvidešimtojo amžiaus baisios tragedijos tokia pasekmė. Superproletarizmos visuomenės, kada neprotinėjant žmogui duodamas ginklas ir jis gina savo teises nedemokratiškai, arba būtent žudamas tuos žmones kitų pažiūrų, kito kraujo, kitos rasės. Tai yra tiesa. Tai yra baisi tragedija viso dvidešimtojo amžiaus, tame tarpe — ir lietuvių. Mes bandėm kalbėti apie tai jau ir ne vieną sykį kalbėjome. Ir aš galiu jums tiksliai priminti — jūs už mane geriau žinote, kiek jų buvo nužudyta 1941-iais per keletą dienų ir vėliau per visas koncentracines stovyklas. Bet lygiai taip pat mes žinome visus tuos etapus ir esalonus, kai jie buvo vežami į Sibirą ir tiek pat jų ten mirė ir žuvo — žydų, sakysim. Iš Kauno ir rusų buvo nužudyta, kai atėjo raudonieji, tarybiniai — man nesinori sakyti „rusai“ — nors aš puikiai suprantu, kad atėjo rusiškai kalbantys žmonės, kurie atstovavo

jas. Yra paskelbęs apie 50 mokslinių darbų.

Vedęs. Žmona Liudmila — inžinierė, dukra Olga — studentė, sūnus Pavelas — moksleivis.

Nepartinis. Sąjūdžio rėmėjas — nuo jo atsiradimo pradžios. Buvo TSRS liaudies deputato E. Klumbio patikėtinis, dalyvavo Sąjūdžio darbo grupės veikloje. Kaip ekspertas dirbo Sąjūdžio Seimo tarptautinių santykių komisijoje.

Vladimiro Jarmolenkos žodžiais, į Nepriklausomybę einama per žmogų, per šeimą, per tautą. „Nepriklausomybė — būtina tautos išlikimo, demokratinės tvarkos ir piliečių gerovės sąlyga. Atgimusiai Lietuvai — Nepriklausomybė, laisvai Lietuvai — demokratija, demokratinei Lietuvai — žmonišką gyvenimą“. Už mūsų ir jūsų laisvę!

Rusijai tam tikrą — ir aš nekalbu čia, kas tai yra rusiškas ar slaviskas mentalitetas, aš kalbu apie tą nusikaltimą.

Tai dabar mes pasakėm, kad jie nebus reabilituoti, ir mes negalim jų reabilituoti, bū-

sim mes nesuprasti. Tai mes pasakėm Kneset'o speakeriui Dovui Šilanskui. Jis turėjo pokalbį Šiauliuose su mūsų generaliniu prokuroru Paulausku. Keleta tokių konkrečių pavardžių ir bylų buvo parodyta. Pasakytą, kiek buvo atmesta reabilitaciją atvejų. Ir jis kalbėjo tada ne tiksliai su Dovu, ir buvo kitų Kneset parlamentarų, ir buvo Wiesenthal Centro atstovas. Tada buvo pasakyta, lyg tai problema suprantama ir taip toliau ir taip toliau. Ir buvo pasakyta, kad, be abejo, Lietuvos prokuratūra norėtų kontaktuoti Wiesenthal'io Centra, jeigu yra kokie nors rimti dokumentai. Darbinėm grupėm galima apsikeisti. Aš dalyvavau irgi šitame pokalbyje. Apie tai žinojo ir Kneset delegacija ir žurnalistai. Jeigu jie paklaustų Dovo Šilanskio, ar buvo toks pokalbis, jis negalėtų to paneigti. Dalyvavo ir Emanuelis Zingeris. Mes kalbėjome apie reabilitaciją, apie tai, ar bus jie reabilituoti, ir apie tai, kaip šiuo reikalu turi dirbti Lietuvos prokuratūra šituo atveju. Ir mes išsakėm — gerbiamas ponas Artūras Paulauskas išsakė — savo viziją į šį darbą, mūsų įstatymus paaiškino. Pakalbėjome, kad daugelis tų bylų KGB pagaminotos, pakalbėjome apie OSI. Mes kalbėjome, kad KGB ruošia šią medžiagą. Sunku buvo kalbėt, aš pasakyčiau taip, bet dvišalis toks supratimas buvo ir jie puikiai mus suprato, man liko toks įspūdis. Ir po to staiga šitas straipsnis, *The New York Times* kaip aš pamenu, aš pats neskaiciau, de-ja, to straipsnio. Ir tokia antra banga. Pirmą buvo anksčiau, kiek mažesnė, dabar antra banga. Kaip Lietuvos ieseiviai ir lietuvių bendruomenė turėtų reaguoti, tai atspirašau, jau yra jų su pozicija. Lietuvos įstatymas yra vienareikšmis.

— Pavyzdžiui, vietinėje spaudoje pasirodė lenkų kaltinimai, kad lietuvių buvo padaryti pažadai, ir tie pažadai neištesėti. Ne vien tik autonomija kokia, bet taip pat lenkų kalba universitetas. Tas buvo mums naujiena. Ar Jūs esate ką nors girdėję apie tai? Apie kokius nors pažadus apie lenkų universitetą?

— Aš žinau, kad buvo siekis labai didelis, norint padaryti šitą valstybinį universitetą. Kaip aš supratau, buvo jau kalba, kad tai būtų privatuversitetas, arba fondacinis universitetas. Kodėl ne, čia būtų kultūrinės autonomijos plėtimas. Tuose santykiuose su lenkais — jeigu aš, kaip rusas, galėčiau patart — būtų labai naudinga išstudijuoti Elzaso arba Lotaringijos problemą. Tai yra, vokiečių ir prancūzų skausmingus istoriškai santykius, labai aštrią situaciją, ir dabartinį gyvenimą tuose regionuose. Man atrodo, kad čia yra išeitis.

— O lenkų klausimu ar galėtumėte ką nors pasakyti?

— Žydų klausimu mes pradėjome kalbėti. Aš nekalbu apie Lietuvos žydų žudikus. Žinote, Estijoje buvo SS divizija. Bet ten žydų per metus buvo sunaikinta apie tūkstantį. Buvo keleta dalykų. Vienas — iš Lietuvos nespėjo jie pasitraukti, iš Estijos jau spėjo. Ir ne tik tai nuo to, ar buvo formuotė, ar ne, priklausau sprendimas toks kraujuotas šio klausimo. Visuomet tautoj atsiranda niekšų, bet kokioj tautoj. Kaip Jėzus pasakė, kas nekaltas, tegu pirmas meta akmenį. Nežinau, kiek mes čia akmenų kiekvienas turėtume. Mano toks asmeninis požiūris. Aš tik primenu, kad yra Lietuvos įstatymai šiuo klausimu. Jūs kaip bendruomenės ar

redakcijos atstovai — aš prašysčiau jus oficialiai kreiptis į mūsų įstaigas. Jums bus išaiškintas šitas momentas įstatymiškai.

Lenkijos klausimas yra šiek tiek sudėtingesnis. Šalčininkai, pavyzdžiui. Čia klausimas susijęs su KPSS, su Komunistų Partijos Tarybų Sąjungoje veikla, su mentalumu. Aš pamenu, žinau ir pažiūstu nuostabius lenkus, kuriems buvo gėda už tą referendumą, kuris praėjo tose žemėse. Jie sakydavo: tai ne lenkai, tai komunistai, tai post-komunistai, tai komunistų apdurninti žmonės. Bet vis tiek šitie dalykai labai skausmingi Lietuvoje, jūs tai puikiai suvokiate. Ta problema Lietuvoje yra didelė. Nemanau, kad tai problema tautų, tarptautinių santykių. Kaip ir kalbėjome apie žydus, nestatau akcento čia, kad tai yra tautinis santykis. Aš pradėjau visiškai nuo kito. Lygiai taip pat su lenkais ir rusais. Nėra problema tautiniai santykiai. Tai yra ideologiniai santykiai jeigu norit, tai postkomunistinių stereotipų kova.

— Pavyzdžiui, vietinėje spaudoje pasirodė lenkų kaltinimai, kad lietuvių buvo padaryti pažadai, ir tie pažadai neištesėti. Ne vien tik autonomija kokia, bet taip pat lenkų kalba universitetas. Tas buvo mums naujiena. Ar Jūs esate ką nors girdėję apie tai? Apie kokius nors pažadus apie lenkų universitetą?

— Aš žinau, kad buvo siekis labai didelis, norint padaryti šitą valstybinį universitetą. Kaip aš supratau, buvo jau kalba, kad tai būtų privatuversitetas, arba fondacinis universitetas. Kodėl ne, čia būtų kultūrinės autonomijos plėtimas. Tuose santykiuose su lenkais — jeigu aš, kaip rusas, galėčiau patart — būtų labai naudinga išstudijuoti Elzaso arba Lotaringijos problemą. Tai yra, vokiečių ir prancūzų skausmingus istoriškai santykius, labai aštrią situaciją, ir dabartinį gyvenimą tuose regionuose. Man atrodo, kad čia yra išeitis.

— Kai Jūs paminėjote rusus Lietuvoje ... Rusų bendruomenė Lietuvoje mažiausiai minima spaudoje. Nebent reporteris su nuostaba sako, kad štai yra Lietuvoje gyvenantis rusas, kuris pasisako už Lietuvos nepriklausomybę. Labai norėtusi žinoti šį kartą ne iš lietuvių ir ne iš vyriausybės pusės, bet iš rusų Lietuvoje bendruomenės, iš vidaus, kokie jų yra nuogastavimai, ar pavyzdžiui yra toks reikalavimas, kad Lietuvoje žmonės per tam tikrą laiką išmokyti lietuviškai kalbėti. Kaip jaučiasi Lietuvos rusai, kaip jie žiūri į ateitį?

— Aš irgi turiu nuogastavimų rusų bendruomenei Lietuvoje, būtent, kad jie turėtų suprasti save kaip mažumą ir kaip bendruo-

menę. Tai yra tokie psichologiniai dalykai, ir sunku atstovui tokios maxi-tautos kaip rusai (kurie turėjo nuo vienos jūros iki kito okeano visą šalį — sovietiniu mentalitetu) suvokti, kad kažkur gali būti mažuma. Be to, rusai dar būdinga pagal mentalumą tikrai tas jausmas saugumo, kad jis neturi jokių problemų su raudonom knygom. Čia yra maxi-tauta, panašiai kaip amerikona jaučiasi labai saugiai. Čia virsmas įvyko, kad tauta pasidarė amerikonų tauta, vis tiek yra viena liaudis. Molis, kuris virto keramika. Mano nuomone, kad kuo greičiau jie suprastų, ko jie nori, būtų žymiai geriau, jei būtų iš vidaus. Kol kas šito proceso nėra, jie nėra susiformavę, yra atskiri kultūriniai centrai, pavyzdžiui vienas yra Kaune, kuris labai skiriasi nuo Vilniaus. Yra suvokimas, kas duos, kas mums bus, kas mums pateiks. Kodėl, ko jūs norite, ką jūs siūlote? Mes tokius priėjimus turime naudoti. Čia tokie tarybiniai žodžiai, kurie įsikiepioti, įėjo į kraują, kurie prarado prasmę. Man atrodo, nelabai atsiskiria esmė nuo formos. Be to, aš norėčiau, kad jūs žinotumėte, kad yra ne vienalytė šita bendruomenė, tie 9.4% rusų, kurie gyvena Lietuvoje. Labai skirtingos pagal gyvenimo laiką, sakysim, grupės. Be abejo, ta prieškarinė rusų grupė, ypač inteligentai. Tie, kurie nebuvo sentikiai, staravierai kaip mes sakom Lietuvoje, gyvena ten nuo Petro laikų ar dar anksčiau. Jų tarpe irgi yra žmonių nemaža grupė, kurie yra komunistai — čia jau kita kalba. Antra grupė žmonių, tai tie, kurie atėjo po Antrojo pasaulinio karo. Atėjo, nu, kartu su okupacine kariuomene ir atėjo kaip tarybinės santvarkos sutvirtintojai. Vieni iš jų buvo labai aktyvūs, kiti tik dėl likimo. O trečia grupė, tai jaunesni žmonės, prie kurių ir save prikaityta. Tai žmonės, kaip aš 1948 metų gimimo, kuriems keturiasdešimt, trisdešimt metų. Kurie gyvena su lietuviiais, kurie vaikystėje mušėsi, draugavo su lietuviiais, ypač dabar va jaunimas. Na, pavyzdžiui mano sūnus. Jo santykiai yra su žmonėmis. Mano metais Nemuno krantuose su lietuviiais berniukais kartais mušėmės, tada vėl draugavom — žinot, vaikystė yra vaikystė. Apie jaunimą šiek tiek sunkiau kalbėti — jie pragmatiškesni, jie kažkaip kitaip sprendžia. Jie subręsta — kai bus trisdešimt metų, jie supras, ką jiems daryti. Bet keturiasdešimties metų sakysim irgi yra nevienodi. Pavyzdžiui, aš, kuris pragyvenau pagal adaptacijos arba įėjimo į visuomenę dėsnius, save pilnai suvokiu kaip Lietuvos pilietis. Žmonės, kurie atvažiudavo kaip specialistai (tarp kitko, rusų tarpe yra kur kas didesnis nuosimtis išsimokslinusių). Čia suvokiat yra ne monolitiškumas. Plius, kiekvienam šitam luome kaip mažumą ir kaip bendruo-

menę. Tai yra tokie psichologiniai dalykai, ir sunku atstovui tokios maxi-tautos kaip rusai (kurie turėjo nuo vienos jūros iki kito okeano visą šalį — sovietiniu mentalitetu) suvokti, kad kažkur gali būti mažuma. Be to, rusai dar būdinga pagal mentalumą tikrai tas jausmas saugumo, kad jis neturi jokių problemų su raudonom knygom. Čia yra maxi-tauta, panašiai kaip amerikona jaučiasi labai saugiai. Čia virsmas įvyko, kad tauta pasidarė amerikonų tauta, vis tiek yra viena liaudis. Molis, kuris virto keramika. Mano nuomone, kad kuo greičiau jie suprastų, ko jie nori, būtų žymiai geriau, jei būtų iš vidaus. Kol kas šito proceso nėra, jie nėra susiformavę, yra atskiri kultūriniai centrai, pavyzdžiui vienas yra Kaune, kuris labai skiriasi nuo Vilniaus. Yra suvokimas, kas duos, kas mums bus, kas mums pateiks. Kodėl, ko jūs norite, ką jūs siūlote? Mes tokius priėjimus turime naudoti. Čia tokie tarybiniai žodžiai, kurie įsikiepioti, įėjo į kraują, kurie prarado prasmę. Man atrodo, nelabai atsiskiria esmė nuo formos. Be to, aš norėčiau, kad jūs žinotumėte, kad yra ne vienalytė šita bendruomenė, tie 9.4% rusų, kurie gyvena Lietuvoje. Labai skirtingos pagal gyvenimo laiką, sakysim, grupės. Be abejo, ta prieškarinė rusų grupė, ypač inteligentai. Tie, kurie nebuvo sentikiai, staravierai kaip mes sakom Lietuvoje, gyvena ten nuo Petro laikų ar dar anksčiau. Jų tarpe irgi yra žmonių nemaža grupė, kurie yra komunistai — čia jau kita kalba. Antra grupė žmonių, tai tie, kurie atėjo po Antrojo pasaulinio karo. Atėjo, nu, kartu su okupacine kariuomene ir atėjo kaip tarybinės santvarkos sutvirtintojai. Vieni iš jų buvo labai aktyvūs, kiti tik dėl likimo. O trečia grupė, tai jaunesni žmonės, prie kurių ir save prikaityta. Tai žmonės, kaip aš 1948 metų gimimo, kuriems keturiasdešimt, trisdešimt metų. Kurie gyvena su lietuviiais, kurie vaikystėje mušėsi, draugavo su lietuviiais, ypač dabar va jaunimas. Na, pavyzdžiui mano sūnus. Jo santykiai yra su žmonėmis. Mano metais Nemuno krantuose su lietuviiais berniukais kartais mušėmės, tada vėl draugavom — žinot, vaikystė yra vaikystė. Apie jaunimą šiek tiek sunkiau kalbėti — jie pragmatiškesni, jie kažkaip kitaip sprendžia. Jie subręsta — kai bus trisdešimt metų, jie supras, ką jiems daryti. Bet keturiasdešimties metų sakysim irgi yra nevienodi. Pavyzdžiui, aš, kuris pragyvenau pagal adaptacijos arba įėjimo į visuomenę dėsnius, save pilnai suvokiu kaip Lietuvos pilietis. Žmonės, kurie atvažiudavo kaip specialistai (tarp kitko, rusų tarpe yra kur kas didesnis nuosimtis išsimokslinusių). Čia suvokiat yra ne monolitiškumas. Plius, kiekvienam šitam luome kaip mažumą ir kaip bendruo-

menę. Tai yra tokie psichologiniai dalykai, ir sunku atstovui tokios maxi-tautos kaip rusai (kurie turėjo nuo vienos jūros iki kito okeano visą šalį — sovietiniu mentalitetu) suvokti, kad kažkur gali būti mažuma. Be to, rusai dar būdinga pagal mentalumą tikrai tas jausmas saugumo, kad jis neturi jokių problemų su raudonom knygom. Čia yra maxi-tauta, panašiai kaip amerikona jaučiasi labai saugiai. Čia virsmas įvyko, kad tauta pasidarė amerikonų tauta, vis tiek yra viena liaudis. Molis, kuris virto keramika. Mano nuomone, kad kuo greičiau jie suprastų, ko jie nori, būtų žymiai geriau, jei būtų iš vidaus. Kol kas šito proceso nėra, jie nėra susiformavę, yra atskiri kultūriniai centrai, pavyzdžiui vienas yra Kaune, kuris labai skiriasi nuo Vilniaus. Yra suvokimas, kas duos, kas mums bus, kas mums pateiks. Kodėl, ko jūs norite, ką jūs siūlote? Mes tokius priėjimus turime naudoti. Čia tokie tarybiniai žodžiai, kurie įsikiepioti, įėjo į kraują, kurie prarado prasmę. Man atrodo, nelabai atsiskiria esmė nuo formos. Be to, aš norėčiau, kad jūs žinotumėte, kad yra ne vienalytė šita bendruomenė, tie 9.4% rusų, kurie gyvena Lietuvoje. Labai skirtingos pagal gyvenimo laiką, sakysim, grupės. Be abejo, ta prieškarinė rusų grupė, ypač inteligentai. Tie, kurie nebuvo sentikiai, staravierai kaip mes sakom Lietuvoje, gyvena ten nuo Petro laikų ar dar anksčiau. Jų tarpe irgi yra žmonių nemaža grupė, kurie yra komunistai — čia jau kita kalba. Antra grupė žmonių, tai tie, kurie atėjo po Antrojo pasaulinio karo. Atėjo, nu, kartu su okupacine kariuomene ir atėjo kaip tarybinės santvarkos sutvirtintojai. Vieni iš jų buvo labai aktyvūs, kiti tik dėl likimo. O trečia grupė, tai jaunesni žmonės, prie kurių ir save prikaityta. Tai žmonės, kaip aš 1948 metų gimimo, kuriems keturiasdešimt, trisdešimt metų. Kurie gyvena su lietuviiais, kurie vaikystėje mušėsi, draugavo su lietuviiais, ypač dabar va jaunimas. Na, pavyzdžiui mano sūnus. Jo santykiai yra su žmonėmis. Mano metais Nemuno krantuose su lietuviiais berniukais kartais mušėmės, tada vėl draugavom — žinot, vaikystė yra vaikystė. Apie jaunimą šiek tiek sunkiau kalbėti — jie pragmatiškesni, jie kažkaip kitaip sprendžia. Jie subręsta — kai bus trisdešimt metų, jie supras, ką jiems daryti. Bet keturiasdešimties metų sakysim irgi yra nevienodi. Pavyzdžiui, aš, kuris pragyvenau pagal adaptacijos arba įėjimo į visuomenę dėsnius, save pilnai suvokiu kaip Lietuvos pilietis. Žmonės, kurie atvažiudavo kaip specialistai (tarp kitko, rusų tarpe yra kur kas didesnis nuosimtis išsimokslinusių). Čia suvokiat yra ne monolitiškumas. Plius, kiekvienam šitam luome kaip mažumą ir kaip bendruo-

menę. Tai yra tokie psichologiniai dalykai, ir sunku atstovui tokios maxi-tautos kaip rusai (kurie turėjo nuo vienos jūros iki kito okeano visą šalį — sovietiniu mentalitetu) suvokti, kad kažkur gali būti mažuma. Be to, rusai dar būdinga pagal mentalumą tikrai tas jausmas saugumo, kad jis neturi jokių problemų su raudonom knygom. Čia yra maxi-tauta, panašiai kaip amerikona jaučiasi labai saugiai. Čia virsmas įvyko, kad tauta pasidarė amerikonų tauta, vis tiek yra viena liaudis. Molis, kuris virto keramika. Mano nuomone, kad kuo greičiau jie suprastų, ko jie nori, būtų žymiai geriau, jei būtų iš vidaus. Kol kas šito proceso nėra, jie nėra susiformavę, yra atskiri kultūriniai centrai, pavyzdžiui vienas yra Kaune, kuris labai skiriasi nuo Vilniaus. Yra suvokimas, kas duos, kas mums bus, kas mums pateiks. Kodėl, ko jūs norite, ką jūs siūlote? Mes tokius priėjimus turime naudoti. Čia tokie tarybiniai žodžiai, kurie įsikiepioti, įėjo į kraują, kurie prarado prasmę. Man atrodo, nelabai atsiskiria esmė nuo formos. Be to, aš norėčiau, kad jūs žinotumėte, kad yra ne vienalytė šita bendruomenė, tie 9.4% rusų, kurie gyvena Lietuvoje. Labai skirtingos pagal gyvenimo laiką, sakysim, grupės. Be abejo, ta prieškarinė rusų grupė, ypač inteligentai. Tie, kurie nebuvo sentikiai, staravierai kaip mes sakom Lietuvoje, gyvena ten nuo Petro laikų ar dar anksčiau. Jų tarpe irgi yra žmonių nemaža grupė, kurie yra komunistai — čia jau kita kalba. Antra grupė žmonių, tai tie, kurie atėjo po Antrojo pasaulinio karo. Atėjo, nu, kartu su okupacine kariuomene ir atėjo kaip tarybinės santvarkos sutvirtintojai. Vieni iš jų buvo labai aktyvūs, kiti tik dėl likimo. O trečia grupė, tai jaunesni žmonės, prie kurių ir save prikaityta. Tai žmonės, kaip aš 1948 metų gimimo, kuriems keturiasdešimt, trisdešimt metų. Kurie gyvena su lietuviiais, kurie vaikystėje mušėsi, draugavo su lietuviiais, ypač dabar va jaunimas. Na, pavyzdžiui mano sūnus. Jo santykiai yra su žmonėmis. Mano metais Nemuno krantuose su lietuviiais berniukais kartais mušėmės, tada vėl draugavom — žinot, vaikystė yra vaikystė. Apie jaunimą šiek tiek sunkiau kalbėti — jie pragmatiškesni, jie kažkaip kitaip sprendžia. Jie subręsta — kai bus trisdešimt metų, jie supras, ką jiems daryti. Bet keturiasdešimties metų sakysim irgi yra nevienodi. Pavyzdžiui, aš, kuris pragyvenau pagal adaptacijos arba įėjimo į visuomenę dėsnius, save pilnai suvokiu kaip Lietuvos pilietis. Žmonės, kurie atvažiudavo kaip specialistai (tarp kitko, rusų tarpe yra kur kas didesnis nuosimtis išsimokslinusių). Čia suvokiat yra ne monolitiškumas. Plius, kiekvienam šitam luome kaip mažumą ir kaip bendruo-

Juozas Rimkevičius...

(Atkelta iš 1 psl.)

mentuose neprarasti vilties. Su autentiškumo išlaikymu rišasi Lietuvos žemės meilė, kurioje jis yra gimęs. Tą liudija kovos už nepriklausomybę ir ypač partizanų kovos už savo žemę. Tos kovos ir mokslo ir kūrybos simpoziumų įkūrimas liudija vilties nepraradimą.

Planck'o quantum teorija ir Einsteino reliatyvumo teorija pakeitė erdvės ir laiko koncepcijas. Fizikos, chemijos, biochemijos mokslai daug ką pakeitė visose gyvenimo srityse. Pasikeitimai milžiniški ne tik realiuose moksluose, bet taip pat ir humanitariniuose moksluose ir mene. Pablo Picasso savo kubizmu kartu su neopresionizmu, dadaizmu, futurizmu, siurrealizmu, abstraktizmu ir kitokiais izmais disintegravo žmogaus kūną. Taip fizikai atomo sušaldymu disintegravo atominį pasaulį.

Kiekvienas atskiras žmogus yra atskiras pasaulis, ir *summa summarum*, gana komplikotas pasaulis. Ir jis keičiasi gyvenimo eigoje pradžioje integraline kryptimi ir į gyvenimo pabaigą pradeda keistis disintegraline kryptimi. Tie pasikeitimai kaip viena taip ir kita kryptimi yra labai komplikuoti ir subtilūs.

Mums visiemų ranka yra labai svarbi kūno dalis. Ji daug pasako apie asmens fizinę būklę, jo endokrininę sistemą; jos gestai mums labai daug pasako apie žmogaus charakterį, žmogaus nusiteikimus. Liežuvis — kalba yra žmogaus smegenų, jo norų, jo idėjų, jo planų išreiškėjas. Deja, Juozas Rimkevičius dabar turi paraližiuotą ranką ir paraližiuotą liežuvį — kalbą. Savo šioj situacijoj jis yra labai sąžiningai ir labai gražiai ir pasišventusiai gydomas ir prižiūrimas dr. Vido J. Nemicko.

Kun. Vytautas Bagdanavičius, kuris Juozą Rimkevičių dabar geriau pažįsta ir jam dvasiniuose reikaluose patarnauja, nagrinėdamas jo platų domėjimąsi kaip tiksliaisiais, realiaisiais, taipgi meniniais, kultūriniais ir dvasiniais reikalais ir mokslais, to pagrindu randa jo skaitybą. Kun. Vytautas Bagdanavičius sako, kad Juozas Rimkevičius su dideliu entuziazmu skaitė Pierre Teilhard de Chardin knygą *Le Milieu Divin*, kurioje jis labai trumpiai jungia Dievą ir pasaulį, sakydamas, kad vieną dieną žmogus įsisamonina, jog jis gyvena ypatingoje Dievo dvasios reišimosi visoje aplinkoje.

Juozo Rimkevičiaus darbai

- Septintam suvažiavimui artėjant *Technikos žodis*, 1962, Nr. 4.
- ALIAS ateities perspektyvos. *Technikos žodis*, 1962 Nr. 5.
- Mūsų problemos ir pasisakymai, *Technikos žodis*, 1963 Nr. 6.
- Išpūdžiai ir mintys iš spaudos ir radijo suvažiavimo. *Technikos žodis*, 1964 Nr. 3.
- Devintasis suvažiavimas Cleveland'e, *Technikos žodis*, 1968 Nr. 1.
- Technologas kūrėjas, *Technikos žodis*, 1971 NR. 4.
- Jonas Rimkevičius daug metų yra redagavęs *Technikos žodžio* spaudos skyrių.
- Jis yra redagavęs Amerikos lietuvių inžinierių-architektų sąjungos 20 metų sukakties minėjimo *Technikos žodžio* 1972 Nr. 1-2 numerį. Jame jis yra surinkęs ir padaręs sąrašą visų bendradarbių.
- Jis yra surinkęs ir redagavęs kelių simpoziumų leidinius — nagrinėtų temų ir dalyvių sąrašus.
- Jis yra sudaręs visų Mokslo ir kūrybos simpoziumų, vykusių JAV, dalyvių ir jų nagrinėtų temų sąrašą — kartoteką. Ta kartoteka bus įteikta Pasaulio lietuvių archyviui.

Šiandieninis Vilniaus vaizdas

Vytauto Maželio nuotrauka

Žmogus išminties ir silpnybės humoreskose

Vytautės Žilinskaitės „Vaiduokliai“

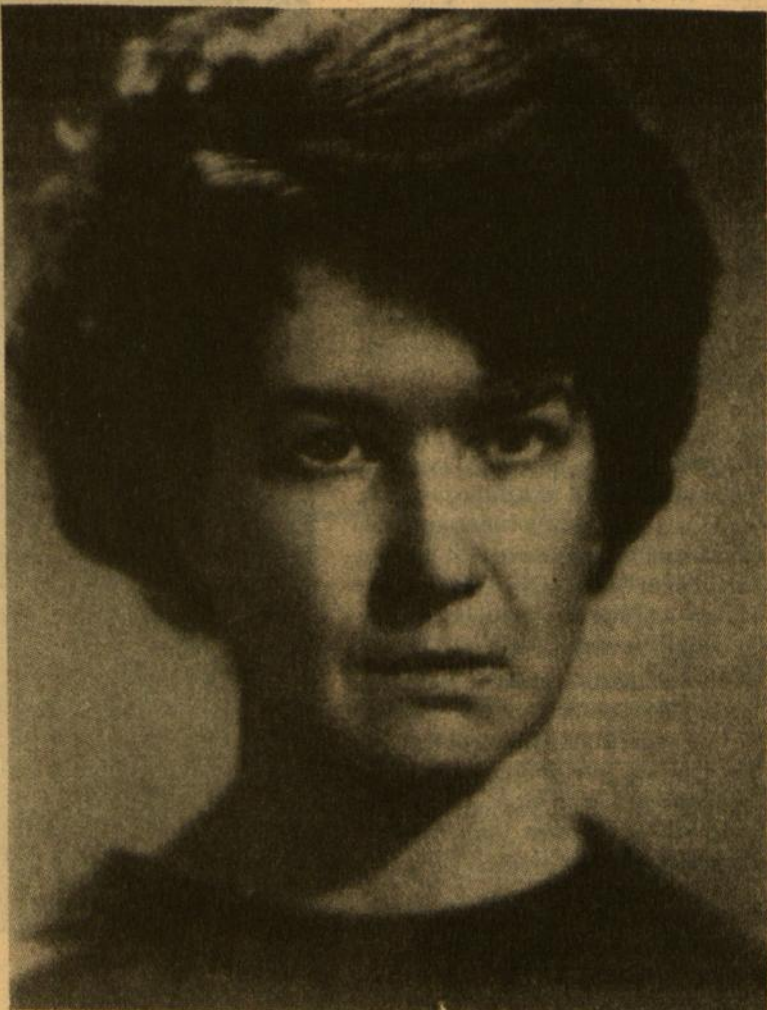
PETRAS MELNIKAS

Vytautė Žilinskaitė nuo pirmojo savo humoreskų - satyrų - parodijų rinkinio 1962 metais – *Ne iš pirmo žvilgsnio* iki šių dienų yra išleidusi bent devynis idomius rinkinius. Po 28 metų štai išėjo – jos kapitalinė knyga *Vaiduokliai* (Vilnius: Vaga, 1991), sudaryta iš kūrinių anksčiau išleistose knygose ir pluošto naujų.

Vytautės Žilinskaitės taiklios humoreskos nebūtinai yra tokios, kurios verstų mus juoktis. Tai komiško menas, gebėjimas jausti tai, kas juokinga. Ji vengia to, kas beprasmiškai groteskiška, emocionali, bet ieško idealios pusiausvyros tarp bendros žmogaus sampratos ir jo silpnybių. Kaip geroje poezijoje, Žilinskaitės kūryboje randame išminties ir jausmų lydinį, rašyta tuo laiku ir įtaigautą sąstingio laikotarpio buvusioje sovietinėje santvarkoje.

Tokių humoreskų, satyrų, parodijų šioj naujojoj Vytautės Žilinskaitės knygoj yra vos ne keli šimtai. „Tarybinės“ buities su jos nepritekliais humoreskas skaitant, atrodo, žmonės kenčia nuskurusį, žmogų pažeminantį gyvenimą, neturi net elementarių daiktelių. Dėl jų pėsčiamasi, stovima eilėse, kombinuojama ir vaigišaujama. Autorė parodo, kaip prieinama net prie absurdo, kai teatre klausantis grojamos simfonijos, susikaupimą išblaško mintys apie stygių, apie turgų, kur reiks ieškoti veršienos, krapų ir bulvių („Simfonija“). Juokais ieškoma ir ku'o nors džiaugtis; Juk yra ir „gero“, kartais juk naktį autobusai neprigristi, beveik tušti; kai kas nerūko; kai kas valstybės turto negrobsto; o tie kurie grobsto, ne visi sėdi kalėjime ir panašiai.

„Žirklēse“, atidarant vietinius kultūros namus, nėra žirklių

Vytautė Žilinskaitė

ceremonialo juostai perkirpti, ir laktoma į visas puses po miestelį. Aplamai, moterys negrąžios dėl tampomų krepšių, tad ironizuojama, ar nereikėtų ryti tišku papročiu joms pūndus nešioti ant galvos, užsidėjus tam tikrą gumini itaisa. Ironizuojami senberniai, nemandagūs vyrai, nepadedantys moterims panešti ryšulius.

Juokais svajojama apie idealią žmoną, nepykstančią ant girtu vyro ar grįžtančio į namus rytą... Ir idealaus vyro pageidaujama tokio, kuris prašo pobūvyje su juo

...kiti savo žmoną, rūpinasi...ais, skirdamasis su žmona...na tik su dantų šepetėliu, nepasigrobdamas visko – žada vargšei padėti ir gyvent padoriai („Idealus vyras“). Bet tai tik svajonės. Nors meilė yra gražus jausmas, vyrai jos vaikosi be saiko. Humoreskoje „Trikampiai rate“ ką tik vedęs vyras staiga įsimyli į vestuvių pamerę dėl jos „gūlbės kaklo“. Po to į stiuardės su „dailia nosim“, į kolūkiečių su „švelniais pečiais“, į padavėją su „dangišku balsu“ ir parke į moterį su „dailiu liemeniu“ (kuri,

laimei, pasirodo, yra... jo žmona).

Humoreskos senovėje (18-ame, 19-ame šimtmečiuose) buvo populiarios. Blogiausi atveju, jos buvo burleskos, geriausiu atveju, ieškojo sunkiai randamos pusiausvyros tarp realybės ir idealo. Žilinskaitė dažnai realybę („tarybinė“ ir idealą subtiliai priešpastato vieną kitam, ironizuodama paprastą žmogų bei viršininką.

Parodoma, kaip įžūliai žmogui negrąžinamos skolos. Patariama kaip senatvėje nesenti: vengti mokyti vaikus, nemoralizuoti, nebūti pedantu. Rodomas pavydas buvusiems ekskursijoje užsienyje, subtiliai pertraukiant jų išdidžias šnekas. O kai elegantiška moteris įlipa į autobusą, užmiršusi nusipirkti talonų važiavimui ir prašo nors vieną iš keleivių sutikti jai parduoti, šie neparduoda. Kodėl? Todėl, kad per daug išsipuošusi ir taip ją baudžia „tarybiškai“.

Na, o viršininkai, nors žmonės, bet nesirūpina eiliniu žmogumi, tik kontrolieriais. Jie visada užimti. Jei verki, jie negirdi skundo, šimtus sykių kartodami „bus padaryta“. Jie mėgsta sakyti kalbas ir jiems patariama negerti daugiau negu du kartus iš stiklinės per prakalbas, netinka daugiau. „Kelionėje į Kuktus“ norintis pagarbos, išdidus viršininkas kelionėje į gimtinę su šoferiu įstringa į dumblyną. Norėtu, kaimo vyrai išvilktų mašiną ir jį patį iš dumblo, bet nieks nepasirodo.

Autorė ieško komiško ir kūryboje. „Romantikos institute“ – gatavi pavyzdžiai kaip rašyti apie keliones (semaforus, bėgius), jūrą, audras, vėją, traktorius, melžimą, statybos kranus, plytas, kad komandiruotei skirti pinigai liktų kišenėje. Subtiliai juokiamasi iš poetų, nešiojančių savo dvasiose „plūgą“, „pasagą“, „dobilus“ ar „gamyklas“. Juokingas pavyzdys – kaip rašomas šiuolaikinis romanas, kuriame herojus „negali rašyti“. Daug

juoko kyla iš nurodymų, kaip rašomi detektyviniai romanai. Kokie keisti pagyrūnai yra mūsų muzikai, grįžę iš užsienio gastrolių, kalbininkai, bibliofilai, neskaitantys knygų, ir lietuviški filmai, lėti ir būtinai su arkliu...

Humoreskose apie mitologiją autorė laisvai plėtoja legendas iš originalų, ir jose kartais atpažįstama sovietinė buitis. Žilinskaitė leidžia kam nors kvestionuoti tų legendų nemoksliskumą (pavyzdžiui, Ikarui skrendant aukštyne, oras šaltesnis, ir vašku prisilipdyti sparnai juk nesutirptų!). Arba baudžiami tie, kurie nori griauti nuo pjedestalo kokios nors legendos herojų, kaltindami jį kaip „garbėtrošką“. Vilius Telis į tokį erzintoją sviedžia nugrauztą kaulą, numušdamas jam nuo galvos skrybėlę. Trijuose epizoduose Sizifas nusivilia prie jo prisiplakusia moterim, pabėga nuo sargų į didmiestį arba laimi prizą, akmenų ridenimui į kalną tapus olimpinio „sportu“.

Tokiose humoreskose vis nukrypstama ironiškai į šalį nuo originaliųjų legendų, tai darant su fantazija, išmintimi ir rašytojišku saiku. O valdovų bukalviškumas turbūt taikliausiai pagautas humoreskoje „Kodėl šypsosi sfinksai?“ Kažkoks faraonas, visus mokęs, stebėjęs dangų, daro pertvarkymus šalyje. Bet kyla badas. Kartą gavęs ant lėkštės tik tris ryžių grūdėlius, faraonas nusprendžia „ištaisyti klaidas“. Ir tada prasišiepia sfinksai... Ar tai neprimena kažką?

Vytautė Žilinskaitė, gimusi Kaune 1930 metais, išleido šiuos satyrų rinkinius: *Ne iš pirmo žvilgsnio* (1962), *Ir aš ožius ganiau* (1965), *Angelas virš miesto* (1967), *Romantikos institutas* (1968), *Karuselėje* (1970), *Humoreskos* (1971), *Paradoksai* (1973), *Paveikslas* (1981), *Ikaras antrasis* (1990). Iš šių knygų yra sudarytas čia apžvelgiamas rinkinys *Vaiduokliai*.

Jadvyga Paukštienė

„Eglė žalių karalienė“, 1970

Akvarelė

Ateinantį šeštadienį, balandžio 11 dieną, 7:30v.v. Lietuvių dailės muziejuje, Le-mont, Illinois, atidaroma Jadvygos Paukštienės darbų paroda.

Languolė Sadūnaite

PAVASARĮ, ŽVEJŲ KAIME

1.

Saulė leidosi
medžių šakomis

vis žemyn..

žemyn ir žemyn,
prie jūros, –
vėjui kedenant
plačius jų sijonus..

// // // // //
kaip gražu buvo!

Palauk,

į tenai turiu dar sugrįžti..

2.

Naktis,
kaip ant mūsų apversta valtis..
ir neramūs jos vandenys,
plačiai išsilieję aplink mus –
mėnesienos šviesoj,
kaip kad lava..

Dailininkė Jadvyga Paukštienė apie savo kūrybą

Šeštadienį, balandžio 11 dieną, Lietuvių Dailės muziejuje, isikūrusiame Lemont'o Lietuvių centre, bus atidaryta veteranės dailininkės Jadvygos Paukštienės meno paroda.

Jadvyga Antanina Dobkevičiūtė-Paukštienė gimė Liepojoje,

Lietuvoje, 1913 m. birželio 13 d., bet augo Kaune. Polinkius į meną paveldėjo iš savo šeimos jau vaikystėje.

„Mano tėvas Stasys Dobkevičius turėjo didelę medžio apdirbimo dirbtuvę, kuri aprūpino visas besikuriančias Kauno įstaigas

baltais. [...] Šalia įstaigų buvo daromi ir privatūs baldai. Kaip anais laikais buvo mėgiama išraižyti ir išskaptuoti, šį menišką darbą atlikdavo mano tėvas savo rankomis [...] Jis turėjo gabumų įvairiose meno srityse. Ypač gerai piešė ir tapė įvairius naminius gyvulėlius, kurių pas mus niekada netrūkdavo. Ak, kaip aš norėčiau dabar turėti tuos jo darbus, kuriuos dažniausiai išsiprašė išsinešdavo giminės ir draugai. Mėgo jis rinkti senas knygas ir rusų realistinės tapybos kūrinius, kuriuos supirkdavo iš įvairių tautybių buvusių valdininkų, kurie išvykdavo iš Lietuvos. Visa šita aplinka paliko manyje neišdildomą įspūdį ir vėliau daug prisidėjo prie mano meniško brendimo. [...] Kad mano mama sugebėjo neblogai piešti, patyriau, kai jau auginau savo dukrelę Gražiną“, rašė dailininkė *Motėra* žurnale, 1985 Nr. 2, iš kur yra paimti ir tolimesni čia cituojami jos prisiminimai, įterpti į pokalbį su dailininke jos darbų parodos Lemont'e proga.

Besimokydama „Aušros“ mergaičių gimnazijoje Kaune, Jadvyga Dobkevičiūtė irgi visada jautė savo polinkiams palankią atmosferą. „Gimnazijoje turėjau gerus ir patyrusius pedagogus. Piešimo mokytoja Irena Jackevičaitė–Petraitienė buvo gera dailininkė, baigusi mokslus Italijoje. Gimnazijoje ji davė savo mokiniams tvirtus pagrindus kaip vartoti meno priemones, kaip komponuoti, kaip lieti akvarelę. Mokinių darbai būdavo įreminami ir iškabi-

nami gimnazijos koridoriuose. Tai buvo mano pirmasis pasiruošimas meno studijoms. [...] Mano sesuo, jau odontologijos studentė, pradėjo mane kalbinti stoti į meno mokyklą“...

– *Kas paskatino ruošti parodą Lemont'e ir kuo ji bus skirtinga nuo kitų Jūsų kūrybos parodų, kurių tikrai daug šiame krašte turėjote?* – paklausiau dailininkę telefonu aną vakarą.

– Tą netikėtumą man padarė lemontiški Lietuvių Dailės muziejus, kuriam esu už tai dėkinga. O nuo kitų jis skirsis tuo, kad bus apžvalginė. Keli darbai sukurti dar Lietuvoje, 1936 metais, kada buvau Meno mokyklos ketvirtu ar penktu kurso studentė... Tai gi nuo anų laikų iki pat šių dienų...

Baigusi gimnaziją Jadvyga Dobkevičiūtė įstojo į Kauno meno mokyklą, kurioje dailininko Petro Kalpoko tapybos klase baigė 1938 metais.

„Išlaikiusi stojamuosius egzaminus, pradėjau studijas. Pirmame kurse susirinko 60 studentų, paskaitų patalpos buvo prigrūstos. Norinčių siekti meno studijų buvo daug, bet po šešerių metų baigėme tik tryliką, dauguma dėl įvairių priežasčių nubyrejo. [...] Savo dėstytojus visi mėgome. Direktorius buvo geras meno istorikas ir pedagogas, Gaidikas ir Vienožinskis mums imponavo kaip spalvingos asmenybės ir tapytojai, Janulis – realistiniais portretais. Varnas, piešimo meistras, visada švilpaujantis, taisydamas mūsų darbus. Kalpokas – švelnus, kaip ir savo tapyboje, buvo visiškai priešingybė gana grubiam ir vis rusiškus žodžius maišančiam Didžiokui. Jaunesnieji, Mikėnas, Jonynas ir kiti, bandė įkvėpti mums tobulumo, darbštumo ir meniško pajuti-

mo [...]“.

„Nuo 1939 metų turėjau laimės gilinti studijas Paryžiuje, Académie des Beaux Arts, pas profesorų d'Espagnat. [...] Ši meno akademija yra paruošusi ne vieną pasaulinio masto dailininką. Čia buvo tikras internacionalas, nes studentai susirinkdavo iš viso pasaulio. [...] Metų gale buvo rengiama su įvertinimu studentų darbų paroda. Man teko net trys pažymėjimai, du už tapybinius darbus ir už grafiką. Naudos iš tų studijų turėjau daug, nes mano stilius igavo daugiau drąsos ir laisvumo. Tačiau įgyta patirtį neilgai galėjau reikšti savame krašte“.

(Nukelta į 4 psl.)

Jadvyga Paukštienė

Mano sūnus Vytukas, 1962
Plunksna, tušas

Jadvyga Paukštienė

„Lietuviai poilsiauja sekmadienį Marquette Park'e“, 1963

Aliejus

Su meile muzikai

ADEODATAS TAURAGIS

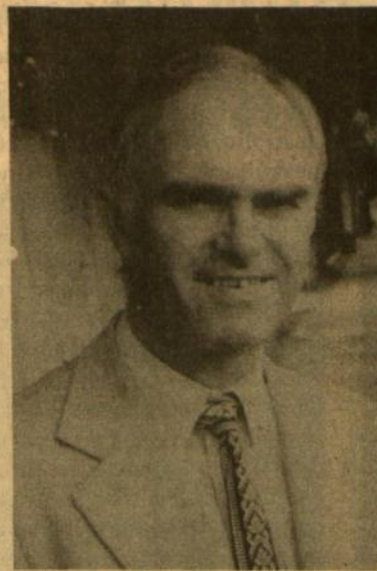
Praėjusį sekmadienį (kovo 29 diena) teko lankytis netoli Čikagos esančiame Calumet City, Illinois, kur buvo švenčiamos lenkų parapijos Šv. Andriejaus Apaštalo bažnyčios šimtosios metinės. Pažymint šią datą, įvyko religinės muzikos koncertas, kuriame dalyvavo jungtinis šios bažnyčios ir Lietuvos Vyčių choras bei orkestras, diriguojami Fausto Strolis.

Apie Juozo Strolis ir jo sūnų įvairiapusę veiklą muzikos baruose žinojau jau Lietuvoje, o dabar, atvykęs į Čikagą rinkti medžiagos apie lietuvių išsivijimą muzikos ir muzikinį gyvenimą, su Faustu susipažinau artimiausiu pamačiu, kiek daug jis yra nuveikęs! Jei Juozas Strolis prisimeiname kaip kompozitorių ir smuikininką, o svarbiausia — kaip pedagoga, muzikologą, solfedžio vadovėlių ir pirmosios lietuvių kalba muzikos istorijos (1936) autorių, tai Faustas Strolis šimtams ir tūkstančiams muzikos mylėtojų žinomas kaip dainos entuziastas, Dainų švenčių dirigentas, chorų ir vokalinį bei instrumentinių ansamblių vadovas, pedagogs,

vargonininkas, dainų ir giesmių autorius, o pastaruoju metu dar ir kaip Šiaurės Amerikos Lietuvių muzikos sąjungos valdybos pirmininkas. Už aktyvią ilgąmetę veiklą jis buvo apdovanotas Vydūno jaunimo fondo premija, Lietuvos Vyčių ir Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus žymeniu. Neabejoju, kad jis tikrai to nusielpnė!

Kartą, Jaunimo centre pravėręs Čikagos Aukštesniosios lituanistinės mokyklos klasės duris, stebėjau, kaip Faustas Strolis veda muzikos pamoką jauniems. Ir buvau sužavėtas! Vos vienu kitu žodžiu, gestu arba ir pats padainuodamas jis puikiai mokėjo vaikus sudominti, „uždegti“, sukurti nuosirdaus ir betarpiško muzikavimo atmosferą pamokoje — o tai pasiekiama ne tik ilgametės patirties, bet ir pedagoginio talento dėka. Tokį pat mokėjimą bendrauti — ne tik su atlikėjais, bet ir su klausytojų auditorija — Faustas parodė ir minėtame koncerte bažnyčioje.

Išgirdome žinomo prancūzų kompozitoriaus, vargonininko ir pedagogo Theodore Dubois oratoriją „Les Sept Paroles du Christ“ — „Septyni [paskutiniai] Kristaus žodžiai“. Kūrinyje parašytas

Faustas Strolis
Petro Maletos nuotrauka

jau seniai — prieš 125 metus — ir nepasižymi muzikinės kalbos naujovėmis, greičiau dvelkia „akademiškumu“, bet būtent muzikos santūrumas, išorinių efektų nesivaikymas daro šią oratoriją itin tinkama Gavėnės susikaupimui ir rimčiai. Dviem pastaraisiais žodžiais apibūdinčiau ir kūrinio interpretaciją, kurią kiek nelauktai buvo suteikta teatrinis elementas, panaudojant šviesų efektus ir pabrėžiant dinamikos kontrastus (septintojoje dalyje). Dirigento mostams jautriai pakluso ne tik jungtinis

choras, bet ir orkestras, kurio koncertmeisteriu buvo smuikininkas Herkulis Strolis. Atskirai reikia pažymėti solistus — soprana Dalia Eidukaite-Fanelli, tenorą Edward Zelnis ir baritoną Algirdą Brazį. Ne visų jų balsai buvo pakankamai stiprūs, tačiau visi be išimties giedoję labai muzikaliai, darniai susiliedami į ansamblį.

Be Dubois oratorijos dar išgirdome populiariąją „Lacrimosa“ dalį iš W. A. Mozart'o Requiemo, tačiau bene įdomiausia buvo klausytis tradicinio lotyniško kanono „Dona Nobis Pacem“, kurį pradėjo minėtieji solistai, o pratęsė choras ir... visi susirinkusieji, prieš tai dirigento pakviesti. Kanono natos buvo išspausdintos giesmyne, o įsiminti tris paprastas melodijas ir jas pakartoti buvo visai nesunku. Tad atlikėjais tapo ir klausytojai — jų buvo beveik pilnutėlė bažnyčia! Malonu buvo tarp „Vyčių“ choristų matyti ir Fausto Strolis žmoną Teresę bei sūnų, kitus du sūnus — tarp orkestrantų, o ketvirtąjį — tarp klausytojų. Netyčia pagailojau: galėtų užaugti puiki muzikinė pamaina tėvui! Įsitikinau, kad meilė muzikai — vienas iš bruožų, kurie jungia šią gražią, darnią lietuvišką šeimą. Baigdamas ir norėčiau palinkėti, kad ta meilė niekad neišblėstų.

Jadvyga Paukštienė apie savo kūrybą

(Atkelta iš 3 psl.)

Palikusi Lietuvą 1944 metais, karui pasibaigus, Jadvyga Paukštienė Vokietijoje dėstė piešimą Biberach'o lietuvių stovykloje įkurtoje gimnazijoje, dalyvaudama įvairiose pabėgėlių dailininkų ruošiamose parodose. 1949 metais atvykusi į JAV, apsigyveno Čikagoje, kur irgi dėstė tautodailę Aukštesniojoje lituanistinėje mokykloje, dažnai dalyvaudama įvairiose jungtinėse meno parodose.

„Parodose pradėjau dalyvauti jau nuo 1937 metų, kur Paryžiaus pasaulinėje parodoje laimėjau aukso medalį už kilimo projektą. [...] Parodų ruošimas yra labai įtemptas, varginantis ir nuostolingas dalykas. Kur visuomenė yra artimesnė man, ten ir parodų rengimas vyksta lengviau“.

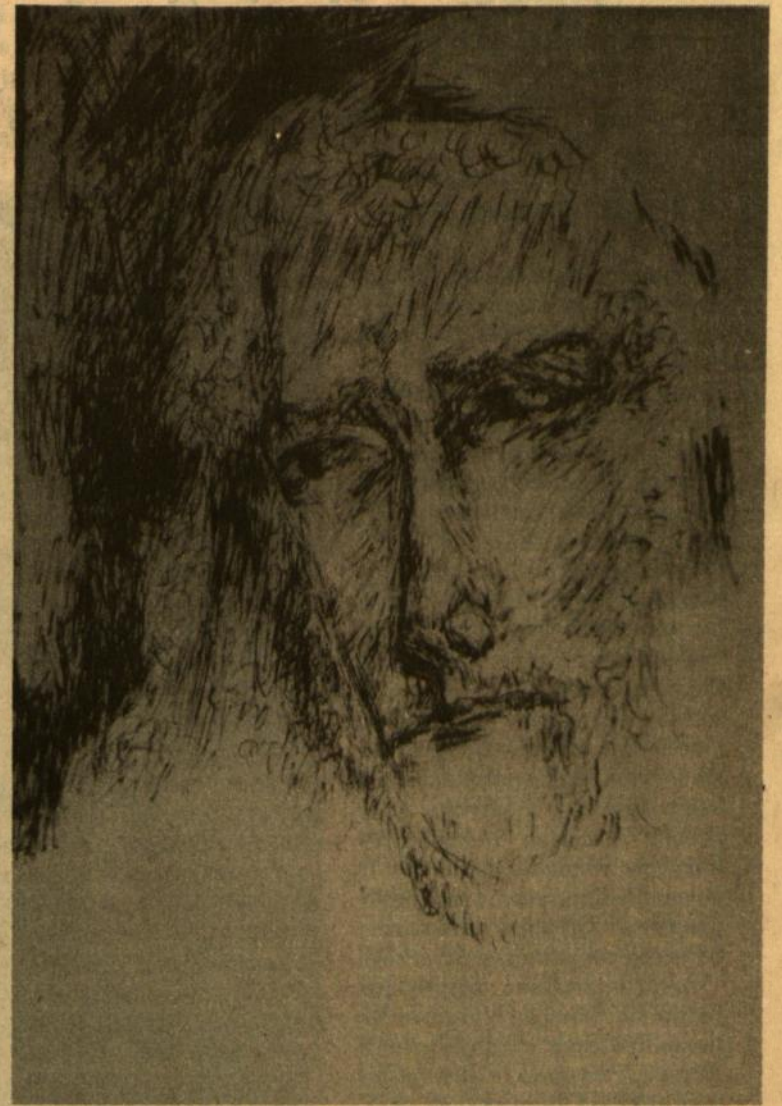
— Čikagoje jau esate suruošusi kelias savo individualias meno parodas. Taip pat jas ruošėte Bostone, Philadelphiaje, Hartford'e, Los Angeles ir kitur. Kurį savo parodą šiandien maloniausiai prisimenate?

— Turbūt Toronte, Kanadoje, kokiais 1966 ar 1967 metais. Ten buvo geriausias sąlygos: graži ir gera parapijos salė, gausi besidominti, suprantanti ir įsijaučianti publika... Viskas buvo tikrai gerai suorganizuota, praėjo gera šventiška nuotaika, daug paveikslų buvo nupirkti.

Paklausta, ką labiausiai mėgsta — tapybą? akvarelę? grafiką? — dailininkė kalbėjo:

— Mano sritis — tapyba, bet šioje parodoje rasite ir grafikos, ir akvarelę, ir akrilikos ar net guašo... Vien tapybos parodą turėjau prieš porą metų Ciurlionio galerijoje, Čikagoje. Dabartinėje — daugiau piešinių ir akvarelių... Mano paveiksluose daug figūrinių kompozicijų... Kokiai srovei jie priklauso? Kritikai sako, kad kažkur tarp ekspresionizmo ir postimpresionizmo...

— Iš pradžių galvojome, kad tai bus tik piešinių ir pastelių paroda,

Jadvyga Paukštienė

„Jėzus klausosi Judo“, 1955
Rašalas, plunksna

bet kada gavome visus dailininkės 163 darbus, pamatėme, jog ji apima viską, kas padaryta per kelias dešimtį metų, — kalbėjo muziejaus direktorė Dalia Šlenienė. — parodos veidas visai pasikeitė. Ji užims trigubai daugiau vietos, negu buvo numatyta ir tės visą mėnesį.

„Dailininkė Jadvyga Paukštienė ateina pas mus iš Kauno bei Paryžiaus meno mokyklų tvirta, pastovi, turinti savo aišką menininkės veidą. Ar jos šiandieninė paroda nėra didelė dovana ne tik meno mylėtojams, bet ir visai mūsų tremtiniškai bendruomenei? Kompozicija, spalva, harmonija, jėga — impresionistinėje ir individualioje dailininkės tikro-

vės vizijoje atskleidžia mums išbalansuotus šviesos efektų kitime peizažus, intymias buitines detales, vidinio susikaupimo išraišką, — rašė poetė Julija Švabalė-Gylienė vienos parodos proga prieš trisdešimt metų, bet tie jos žodžiai galioja ir šiandien. — Šalia nepretenzingų, nešokiruojančių dailininkės kūrinių jaučiame, kad vienintelis kelias suprasti meną — tai priimti jį atvira širdimi, o paskui džiaugtis. Leiskime skonio ir mokyklos klausimams ateiti vėliau. Nes menininkai atėjo į šį pasaulį ne pripildyti savo kūną, bet atnešti naujo maisto mūsų alkanai sielai“.

-at

Asta Krikščiūnaitė ir Aldona Vilčinskaitė Chicago'je

Dainininkų iš Lietuvos Astos Krikščiūnaitės ir Aldonos Vilčinskaitės koncertas ruošiamas ateinančių šeštadienį, balandžio 11 dieną, 7 v.v. Jaunimo centre, Čikagoje. Joms akompanuos pianistė Audronė Kisieliūtė, taip pat iš Lietuvos.

Asta Krikščiūnaitė yra jauna Lietuvos dainininkė, šiuo metu tobulinasi ir ruošia operines partijas su žymiais New York'o dirigentais (Yves Abel — L'Opera Francaise de New York; Jane Klaviter — Metropolitan Opera). Asta prieš metus atvyko į Ameriką koncertuoti ir, gavusi puikius įvertinimus iš Amerikos specialistų, šiuo metu čia ruošiasi pradėti savo artistinę karjerą. Šį rudenį Astą išklausys Luciano Pavarotti, pakvietę dalyvauti jo International Voice Competition finale, kuris įvyks spalio mėnesį Philadelphiaje.

Asta Krikščiūnaitė baigė Lietuvos Konservatoriją 1989 profesorės Aldonos Vilčinskaitės klase. Tais pačiais metais ji laimėjo pirmą premiją Sovietų sąjungos konkurse Moldavoje. Asta Lietuvoje paruošė ir dainavo keletą rolių Klaipėdos Muzikiniame teatre. Ji daug koncertuoja su Lietuvos orkestrais, ruošia recitalius. Asta yra dainavusi Vokietijoje, Anglijoje, Amerikoje, Rusijoje.

Aldona Vilčinskaitė šiuo metu yra Columbia University vizituojanti profesorė. Baigusi Lietuvos Konservatoriją, ji stažavosi Leningrado, Maskvos Konservatorijose, vokalinio meno intepretavime. 1971-1975 metais gilino balso studijas Bulgarijoje, pas vieną žymesnių Europoje specialistų-profesorių Christo Brimbarov. Jo mokiniai — Nikolai Giaurov, Gena Dimitrova, Stefka Evstatieva ir daugelis kitų dainuoja pasaulio didžiosiose scenose — Metropolitan Operoje, La Scala, Covent Garden.

Bulgarijoje Aldona Vilčinskaitė apgynė disertaciją vokalo dėstymo metodikos klausimais, paruošė ir dainavo Violetos vaidmenį Verdi „Traviatoje“. Šią rolę, o taip pat ir Donnos Annos partiją Mozart'o „Don Giovanni“ ji ne kartą yra atlikusi Kauno teatre. Aldona turi platų koncertinį repertuarą, dainuoja su orkestrais, vargonais. Dainavo Europoje, Kanadoje, Amerikoje. Kaip Lietuvos Konservatorijos pedagogė yra išleidusi daug dai-

nininkų, kurių tarpe yra Maria Callas vardo tarptautinio konkurso laureatė Sigutė Trimakaitė, koncertavusi ne kartą Amerikoje.

Pianistė Audronė Kisieliūtė yra Lietuvos Konservatorijos auklėtinė, baigė fortepijono klasę pas profesorę Marietą Azizbekovą. Audronė Lietuvos Konservatorijoje veda koncertmeisterio klasę, pati daug koncertuoja. Ji yra aukšto meistriškumo koncertmeisterė, ne kartą padėjusi dainininkams iškovoti prizines vietas tarptautiniuose konkursuose. Koncertavo Vokietijoje, Anglijoje, Šveicarijoje, Ispanijoje, Graikijoje, Amerikoje, Rusijoje.

Kalbamės su Vladimiru Jarmolenka

(Atkelta iš 2 psl.)

yra dar ideologiniai suskirstymai. Be abejo, bendruomenės priklauso nuo aktyviausių narių. Kodėl struktūralizuojasi ar organizuojasi pavyzdžiui demokratinės platformos pagrindu rusai Estijoje? Tai čia ne kiekybinis pagrindas. Pagal Marksą, tada jau kokybiniai dalykai. Sunki situacija Sniečkuje buvo visą laiką, bet dabar pavyzdžiui praeitį savaitę mūsų juridinio skyriaus atstovas Vytautas Sinkevičius pasakojo, aš nevažiavau, ten dabar turėjo dabar važiuoti jau lietuviai, patikimumas didesnis, kai kalba de-

putatas lietuvis. Buvo septyni šimtai žmonių, salė pilna, žmonės stovėjo. Jokios politikos, žmonės klausinėjo, kokios garantijos, ar jie gaus tuos čekius, ką reikia pilietybės priėmimas. Neįjungti to inkliūzo, nedaryti juos piliečiais, atsakykite man į tą klausimą? Turėtume penktą koloną. Išspausti juos iš Lietuvos irgi nėra sprendimas. Žmogus pats turi apsispręsti. Praeis daug metų. Trumpiau, duok Dieve. Paimsim dešimt metų, tas kunkuliavimas nusistovės, bus normalūs žmonių santykiai.

— Kaip tik dėl Sniečkaus: ar teisybė, kaip The New York Times rašė, kad iš Sniečkaus daug specialistų žada nepasilikti Lietuvoje? Iš to, ką Jūs sakėt, ar tai nėra reporterio per greitas sprendimas?

— Man rodos, atvirkščiai — žinot, aš turiu savo draugų ir pažįstamų, kurie išvažiavo iš Lietuvos. Lietuviams žemė tiktai Lietuva. Rusams žemė, atsiprašau, kai mes neturim tų šaknų jau septyniasdešimt metų, tai sunku pasakyti. Jeigu jie negali čia gyventi, jeigu juos gelia tie žodžiai arba dar kažkas. Nu sakysim, asmeniniai santykiai dabar gali būti išnaudoti kaip politiniai. Amerikiečiai niekaš nekalia klausimo, kodėl atvažiuoja čia iš Kanados ar išvažiuoja iš čia. Nori ir važiuoja. Jeigu jie išvažiuos branduolinės tos atominės elektrinės žmonės, be abejo, ko nors mes neteksim. Mes — Lietuva. Kol kas specialistų lietuvių nebus, reaktorius yra tas specifinis. Bet ten yra ir socialiniai aspektai. Kiek aš žinau, mūsų vyriausybė išsprendė dalį klausimų, kuriuos keldavo Sniečkaus visuomenė netgi komunistų laikais. Sakysim, infrastruktūra ten padaryta, kad būtų siuviu fabrikėlis vėl iškonservuotas, vėl statomas, — jums aišku tai sunku suprasti — kad galėtų žmonos kur nors dirbti. Ten yra dar tokia problema, kad nėra darbo vietų. Čia yra visuose supersocialistiniuose miestuose, kaip sakykim Elektrėnai, problema — nėra darbo vietų. Kam statyti monstrą vidury laukų, kur neturi infrastruktūros. Tai socialiniai dalykai. Bet jeigu jūs turite atitinkamą politinę orientaciją, tuoj pat socialinį konfliktą galite perversi į politinį,

jeigu jums tai naudinga. Pažiūrėkite, kaip daro šitai, kaip tai vadinama, storių Sąjūdžio katinai, kaip jie mus vadindavo, Sąjūdžio katinai — nacionalistai: jie nieko netvarko. Kad jie netvarkė penkiasdešimt metų, tai nieko. Kad mes nespėjam patvarkyti per porą metų, tai baisu. Čia atsiranda toks politinis aspektas, ideologinis aspektas. Bet gali atsirasti dar baisesnis aspektas, kuris labai išnaudojamas dabar — nacionalinis. Pažiūrėkit, jie šito nedaro čia, kad čia gyvena rusai. Ir tai yra netiesa. Tam pačiam Kaune to nedarom. Tuose pačiuose, kaip lenkai sako, Solečnykuose (Salčininkuose) irgi nedaro. Čia ne lenkiška problema ar rusiška, čia yra ekonominė problema, arba valstybės problema. Ir tuo baigia si problemos išlukštenimas. Labai daug kam paaiškėjo, kas vyksta, po to Jelcino anti-pučo.

— Šičia yra tas gana jautrus klausimas. Vakaruose buvo negatyviai ar neigiamai komentuojamas tas perėmimas Salčininkų vietinių tarybų, reiškia, kad jos bus administruojamos iš centro. Ar čia buvo politinė klaida, ar čia buvo neišvengiama politiniu atžvilgiu, reikėjo kas nors daryti? Nežinau, ar jūs norėtumėte komentuoti.

— Apie Lietuvos sprendimą dėl Salčininkų rajono aš nesakyčiau. Tą patį daro Jelcinas. Man čia jau lengviau kalbėti, aš kalbėsiu apie Rusijos problemas. Jis lygiai taip pat pasakė, kad pučo metu toks ir toks regionas, tokia ir tokia sritis buvo tikrai komunistinė, palaikydama tuos Veka-

Asta Krikščiūnaitė ir Aldona Vilčinskaitė-Kisieliene dainuoja praėjusiais metais Kultūros židinyje, New York'e.

Vytauto Maželio nuotrauka

bėjau su tuo žmogum rusu, Jelcino dabartiniu press attache Pavel Volščan. Ir aš jam pasakiau labai švelniai: Pavel, labai prašau, neskubėk su išvadom, pirma pakalbėk, pažiūrėk, ir padaryk savo išvadą, kurias tu nori. Jeigu mes tau galime padėti, mes padėsime. Bet aš tau pirma sakysiu kaip žmogus žmogui, kaip rusas — rusui. Jeigu tankai prieš žmones — tai ne tautinė problema. Lygiai taip pat — jeigu neremiat tarybą ir negerbiat konstitucijos, ir sakoma apie savo seimelį ir sakoma apie tokią instituciją ir struktūrą Lietuvos organizme, kuri pagal Lietuvos konstituciją nėra teisėta, tai yra neteisėtas dalykas. Aš jums pasakysiu taip: jeigu jūs būtumėte lenkas, ar jūs norėtumėte Lenkijos teritorijoje turėti tokią vokišką Bundestagą? Ir tokį mažą vokišką kanclerį, nepriklausomą nuo Lenkijos seimo. Ar patiktų tai nors vienam lenkui? Nepatiktų. Tai mes ir sakome: teritoriniai pasidalinimai, struktūrinė organizacija — yra neteisėta. Tai neįsirašo į mūsų laikiną pagrindinį įstatymą. Mes neturime tų valstybinių institucijų. Bet ką mes turim — turime problemą kaip spręsti kultūrinę autonomiją. Ir aš vėl grįšiu prie to Elzaso: trys šimtų metų karų, visą laiką tai šašas tarp tų dviejų valstybių, baisios žudynės, baisi neapykanta, dar baisesnė, negu sakysim baskų problema. Ten yra dar turto problema, ekonominių interesų, dviejų milžiniškų šalių, monstrų Europos. Ir išsprendė. Nežinau, kaip stabili. Turiu viltį ten nuvažiuoti. Labai seniai apie tai galvoju.

(Tęsinys ateinančių šeštadienį)